

GIÁ BÁN	
ĐỒNG-PHÁP-NGOẠI-QUỐC	
Một năm 3.000	6.000
Sáu tháng 2.000	4.000
Ba tháng 1.500	2.000
Mua báo phải trả tiền trước.	
Thư và mandat gửi ch.	
M. TRẦN-ĐÌNH-NGUYỄN - A1	
Đang quảng cáo việc riêng.	
xin thương - nghĩ trước.	

TIẾNG-DÂN

Chức nhiệm kiêm Chủ bút
HUYỀN-THỰC-KHANG

(Chức vụ)

TRẦN-ĐÌNH-NGUYỄN

La Voix du Peuple

Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

BÁO-QUÂN
Số 193, đường Đông-ba-Hà
Hộp thư: số 61
Giấy thép nội: số 62
Giấy thép: TIẾNG-DÂN - Huế

Là phải sai
khiến ta một cách
ngheêm nhặt hơn
ông chủ.
(Pascal)

LÝ-TU-ỜNG — VỚI THỰC-SỰ

Chúng ta thường nghe những câu: «Đều này là lý tưởng, đều kia là thực hành», và «Cần thực hành không cần lý tưởng» v.v. Mới nghe hình như đúng lẽ mà kỳ thiệt là lắm, lắm vì nhập chung lý tưởng với mộng tưởng làm một mớ mà không có phân biệt.

Ở trong vũ trụ này, không có việc gì là không lý, mà cũng không cái lý gì là không việc, 無理之事, 亦無無事之理. Thực sự với lý tưởng thường đi với nhau; song thực sự là hiện tượng bày ra bề ngoài, mà lý tưởng là cái chân tướng ẩn núp bề trong; hoặc lý tưởng thường đi trước mau mà thực sự lại đi chậm sau; vì cái cơ sở

le ấy mà khiến cho người đời hiểu lầm, thành có câu nói chia rẽ như trên. Thảo-thiên Cung-ký là một nhà học giả Nhật-bản chủ tri thế giới chủ nghĩa có nói rằng: «Phàm cái gì mà không đem ra thực hành được đều là mộng tưởng cả, chứ không mao được cái tên lý tưởng. Gọi là lý tưởng, chính là những điều đem thực hành được kia». Câu nói tuy vẫn rất mà phân biệt cái giới tuyến «lý tưởng với mộng tưởng» rất rõ ràng.

Nay ta theo lẽ trên mà suy nghiệm trên lịch sử thì thấy rõ một điều là lý tưởng có cái mãnh lực vô hình thường thương mớ đường chỉ lối cho thực sự đi theo. tức cho rằng lý tưởng là người hướng đạo cho thực sự, cũng là rất đúng.

Caoi đời Đông-Hàn, bọn gian hùng nổi lên như kiến, kẻ chiếm quận này, người chia châu khác, theo trên thực sự, ai biết cuộc tương lai ra thế nào. Thế mà ông Không-Minh năm trong núi Nam - dương, ôm một cái lý tưởng gây nên Thực-Hán, không bao lâu mà cuộc Tam-quốc thành ra sự thực. Từ thế kỷ 18 trở lên, quân quyền trên thế giới thành hành là giường nào, bất luận Dân nước (Contrat social) chỉ là lý tưởng của Lu-thoa, ai lại không cho là một phiếm; thế mà từ thế kỷ 19 trở đi cho đến ngày nay, bao nhiêu quân quyền trên thế giới, bị luồng gió Dân nước xô đẩy, kẻ lập thân buôn bán, đi theo giống nước; có còn một ít cũng dựa theo chủ nghĩa mới sinh lên được. Cái mãnh lực của lý tưởng mạnh là giường nào!

Lý tưởng có sức mạnh như thế, nên thường làm cái nền cho con đường tiến hóa, có cái phát hiện từ đời Thượng cổ mà

ngày nay mới thực hành, cũng có cái ngày nay đã thấy mạnh mẽ mà mấy trăm đời sau mới thực hiện. Song thế nào mà mặc dầu, đã là lý tưởng tất nhiên có ngày thực hành, ấy là lẽ tất nhiên vậy. Bởi vậy thực sự thường bày ra nơi hoàn cảnh hiện tại mà lý tưởng vẫn thuộc về hoàn cảnh tương lai. Hoàn cảnh hiện tại không tốt mà muốn tạo ra một cái hoàn cảnh mỹ thiện về tương lai, thế nào cũng có một cái lý tưởng chân chính làm tiền đạo. Nói cho rõ ra là lý tưởng có thể xoay chuyển hoàn cảnh hiện tại mà tạo ra một cái hoàn cảnh mới vậy.

Không những thế thôi, thực sự cũng không đứng ra ngoài vòng công lệ tấn hóa được; nghĩa là cũng theo chân lý mà tiến tới lần lên. Nếu như nói thực sự không cần cái gì với lý tưởng, thì một cái hoàn cảnh hiện tại, đầu bắt lương thế

BỆNH VI-TRÙNG

(Tiếp theo)

Nói tóm thì bệnh sốt rét và bệnh thương hàn nổi đại là bệnh của người. Vi trùng của hai bệnh ấy đều ở trong máu người. Ở trong máu người này qua máu người khác cần phải một cái máy giao thông đặc biệt, máy ấy là con muỗi anophèle với con rận.

Bệnh hạch và bệnh giại thì không như thế. Hai bệnh này chính gốc không phải bệnh của loài người. Chính gốc thì bệnh hạch là bệnh loài chuột. Bệnh giại là bệnh loài chó. Vi-trùng của hai bệnh ấy không phải ở máu; vi-trùng hạch ở trong các hạch của chuột, vi-trùng giại ở trong não của chó. Thường thương thì con chó này lấy sang con chó khác, con chuột này lấy sang con chuột khác. Lấy sang cho người là chỉ một sự bất thường vậy.

Hạch là một bệnh của loài chuột. Khi con chuột có hạch, trong các hạch của thân thể nó có vô số vi-trùng hạch. Nhưng khi bệnh nó đã nặng thì vi-trùng tràn vào trong máu của nó. Trên mình con chuột thường hay có con bọ chét. Con bọ chét ấy cắn con chuột, hút máu chuột và vi trùng hạch. Nếu người nào bị một con bọ chét cắn, thế là mắc bệnh.

Bệnh giại là một bệnh của loài chó. Trong thân thể con chó có giại, vi trùng bệnh giại nằm trong não của nó và trong bọt nước miếng của nó. Nếu người nào bị một con chó cắn như thế cần phải, thì vi-trùng ở bọt nước miếng của con chó vào thân thể người, theo máu lên đến não mà phát ra bệnh giại.

Vi-trùng vào trong thân thể người, thân thể người đổi lại cách thế nào?

nào, chúng ta cũng nhận là thực sự mà trở trở lại; vậy thì hiện tượng vũ trụ, như một cục đá, không khi nào đi dịch, không phải trái với cái lệ tiến hóa hay sao? Hướng chỉ trên đời mà gọi là thực sự, không phải một vật trống thấy mà biết liền, mà những lối theo đen về đỏ, thay dạng đổi hình, không biết bao nhiêu mà kể làm cho thực sự bị che lấp. Nếu không cầm cái cân chân lý mà suy đoán thì lấy xấu làm tốt, chỉ đều hay làm đều dở, di hại cho nhân quần không phải ít. Duy có lý tưởng là một vật không cái gì ngăn đón, nên có thể tạo hạnh phúc cho cuộc tương lai được. Danh ngôn Tây có câu «Muốn tấn bộ tức là làm được một việc tấn bộ». Muốn tấn bộ 3 chữ chính là cái lý tưởng chân chính làm hướng đạo cho cuộc tiến hóa của loài người vậy.

Vậy ta có thể nói rằng: Người không lý tưởng tức là người thừa; việc làm không có căn cứ vào lý tưởng là hành động vô ý thức. Ai mà có lòng muốn bước lên con đường tấn bộ, cần nhất là phải nuôi cái lý tưởng chân chính.

Tha sơn Thạch

KHOA-HOC TAP-TRU

Tùy theo sức vi-trùng mạnh hay yếu, già hay trẻ; tùy theo sức thân thể người mạnh hay yếu, già hay trẻ; lại tùy theo khí hậu xung quanh thuận hay nghịch với vi trùng, thuận hay nghịch với thân thể người, sự đối phó với thân thể người tùy theo những cơ sở mà không nhất định. Nhưng trong cách đối phó ấy có một luật rất quan trọng là luật miễn dịch. Thế nào là miễn dịch? Mặc bệnh vi trùng nào mới lần đầu thì về sau không mắc lại bệnh ấy nữa, hay có mắc lại thì cũng nhẹ, như thế là miễn dịch. Số là khi nào có một giống vi-trùng vào trong thân thể ta, giống ấy đối với thân thể ta là một vật độc. Vì có vật độc ấy, nên trong khi kháng cự với vi trùng, thân thể phải chế ra một vật «trừ độc». Vật «trừ độc» ấy, sau khi vi trùng kia chết rồi, vẫn ở luôn trong thân thể ta. Vì vậy cho đến về sau, nếu vi trùng ấy có vào một lần nữa, thì không sinh được bệnh, mà nếu có sinh thì cũng nhẹ.

Nói đến đây tôi xin nhắc lại đã đọc giả nhớ rằng: trong vấn đề «vi trùng học», có hai cái luật rất trọng, một là luật đặc biệt (từ cách đặc biệt đã nói ở trên), hai là luật miễn dịch vừa nói ở đây. Nhờ luật đặc biệt nên mới phát minh ra được nhiều cách khử trừ mầm bệnh một cách minh bạch; nhờ luật miễn dịch mới phát minh ra được những phép để phòng các bệnh vi trùng. Tôi viết bài này không có ý bày vẽ đủ cách khử trừ mầm bệnh hay chế thuốc để phòng các bệnh. Đó là một vấn đề chuyên môn, không thể tóm tắt mà nói được. Song trong sự học thuật phổ thông, hai cái luật đặc biệt và miễn dịch cần phải biết vậy.

(Sẽ tiếp)

T-T Trần-đình-Nam

CHUYỆN ĐỜI

Trò mặt...

«Ai mua bánh mì không? — Bánh mì nóng mới ra lò... ai mua không?»

Hai đứa nhỏ bán bánh mì mỗi đứa một cái bao vải trên lưng vừa đi vừa rao, ở trên hai con đường Đông-ba và Đông-khánh hai đứa chỉ cách nhau cái bờ ngang con sông hẹp. Khu một vát mỗi họ, không ai đếm xỉa đến, buồn tình thảng bèn đi sống kêu thảng bên kia:

«Phải mi đó không Xước? Bán còn hết mi?

— Mi đó phải không, Nghịch?

— Ừ, tao đây / qua đây tao đây.

Thằng Xước cũng không ai hỏi đến, bước lên tam cấp cầu Đông-ba, qua với thằng Nghịch.

Hai đứa đồng trang đồng lứa, đồng một nghiệp «bò nhe», phải đi lãnh bánh mì bán thật bực bội; nay gặp nhau, thôi bán còn hay hết mặt kệ, nói chuyện cái đã. Nói chuyện xong dở ra chơi «màng». Trên một bên cái hình chữ nhật về dưới đất, thằng Nghịch đương công bằng Xước vừa đi vừa cúi lượm miếng gạch thẳng Xước quăng, chơi cười với nhau vui. Đương kia, chỗ cửa nhà bà B. V. có một em nhỏ em bé bước ra. Ngồi lên ngó xuống, trông thấy hai cậu nhỏ, mặt và cả miệng há miệng kêu:

«Mi! Mi! Mi! Mi! Mi!

Hai đứa nhỏ, như là có giấy điện truyền qua, «đạp rập một tiếng, thằng Nghịch hất thẳng Xước té xuống đất cái đuôi rồi xách đồ bánh mì chạy đại; thằng Xước cũng «chồm ngồm» ngồi dậy xách bao bánh chạy theo. Nghịch dừng lại đưa chân ra cản, Xước vội vàng và nhăm, té sấp, xước mặt, chảy máu, ngồi vờ khóc vờ chửi... Nghịch đến trước bán một ổ bánh mì 3 xu!

Hai bác phu xe vắng khách gác gong xe ngồi nói chuyện đời, mục kích cái chuyện của hai cậu bé con mà phì ra cười, chớ rằng đồ ranh con khôn ngoan! Sợ chỉ một mớ hàng ba xu mà cũng đủ đánh nhau, chơi đó mà trở mặt đó...

Hai bác phu xe ta đương nói chuyện vui nhau thì có tiếng kêu:

«Xe! Xe! Xe!»

Một cái vọt, hai con ngựa người chạy. Khách một người mà xe hai cái, hai bác xe áp lại dành với nhau, cái bánh bên tay mặt của xe này, tông với bánh tay trái của xe kia, hai cái xe ngã lật ra, mỗi nơi mỗi cái... Đuối! Đuối!... Tiếng tay thoi vào lưng hòa với tiếng chửi như ca «hành vân» hay hát «lầu mai»... Rút cục mỗi hàng chỉ về một bác! Mà mỗi hàng được bao nhiêu tiền? Một ổ bánh xe trong thành phố cao tay là hai cái bạc chớ mấy!

Lạc-nhân kể ra hai chuyện: một chuyện 2 thằng bán bánh mì và một chuyện hai bác xe phu, là hai chuyện thường ngày thường thấy, không ai ở Huế đây mà có thể nói rằng mình không mục kích một cái trò như vậy được. Nhưng đó là chuyện dọc đường, chuyện của những người không được hưởng giáo dục như ai, không đáng cho chúng ta trách. Còn nhiều chuyện thú hơn nữa mà chuyện dọc đường là người có học thức kia. Lạc-nhân biết hai anh em bạn nó làm một tòa, thân thiết với nhau, nhưng vì muốn «ăn lương»... mà người này viết thư tố giác người kia là có tư tưởng... hai quan họ ngày nay thế, ngày mai thế vui cười với nhau suốt tháng.

BÁO-QUÂN
Số 193, đường Đông-ba-Hà
Hộp thư: số 61
Giấy thép nội: số 62
Giấy thép: TIẾNG-DÂN - Huế

TIN TRUNG-HOA

Tình hình chính trị ở Nam kinh
Thượng-hải, 14 décembre. — Tình hình chính trị vẫn rối ren. Có tin đồn rằng Tưởng-giới-Thạch sẽ từ chức.

— Bản đại danh của số Sơn dân Nam-kinh có tuyên bố cho dân cư được rõ mà phòng ngừa lại đảng-viên cộng sản; vì có tin cho hay rằng cộng-sản định đến thủ đó sẽ lấy họ.

— Có tin rằng cảnh-Quảng-chân-môn lên năm quyền thay Tưởng, nhưng việc nội loạn chưa yên, sự có xảy ra đều nguy hiểm.

Tướng giới Thạch
và Tống tử Văn đã từ chức

Thượng-hải, 15 décembre. — Có tin ở Nam kinh cho hay rằng Chủ-tịch Tưởng-giới-Thạch và Tái-chánh tổng-trưởng Tống-tử-Văn đã từ chức. Nhưng tin ấy chưa lấy gì làm chắc.

Nhào nhíp này người ta nhắc lại rằng đã lâu nay phải Tả trong Quốc dân đảng đã yêu cầu Tưởng-giới-Thạch từ chức và Tái-chánh bộ trưởng Tống tử-Văn là em họ của Tưởng, lại còn nhiều yếu nhân của chính-phủ Nam-kinh đều là người nhà họ Tống.

— Có tin đích xác rằng Tưởng-giới-Thạch đã từ chức chủ tịch chính phủ Dân quốc Trung-hoa và vị trí Trung-hoa chấp hành. Nhưng Tưởng còn nhận chức tổng tư lệnh Côn và phần Tống-tử-Văn thì người ta yêu cầu cho Tống từ chức bộ trưởng Tài-chánh, nhưng tưởng như là Tống cũng xin từ chức.

Cuộc Ninh Việt hiệp nhứt
Thượng-hải, 15 décembre. — Bộ-trưng Khâm-Binh-bộ đương trước của chính-phủ Nam-kinh, báo nay gửi 4 lá thư yêu cầu đại-biến Quảng-chân đến Nam-kinh dự kỳ hội của ủy viên chấp hành Trung-hoa của Quốc-dân-đảng ở một tại Nam-kinh ngày 20 décembre

TIN SAU CÙNG

Tướng giới Thạch đã từ chức hẳn, các chức Tổng thống Trung - hoa Dân quốc và Tổng tư-lệnh binh đội Trung-hoa.

Lâm Sum lên quyền chức Tổng thống-Trung-hoa.

Trần hữu Nhân, nguyên ngoại giao, bộ trưởng của chính phủ Quảng đông, nhận chức ngoại giao bộ trưởng của Dân quốc Trung-hoa.

MỘT VỤ VIỆN CÓ THỦ

Báo Ami du Peuple ra ngày 12 décembre có đăng tin một viên tri huyện ở Thanh-hóa (chưa commis tòa từ mới bỏ ra) đương kiện một người dấy từ lương đẩu lý tiền trước rồi trốn về Huế.

Tòa Nam an ở Huế cho đòi người dấy từ đến hỏi.

Đến khi ra trước tòa thì lạ thay, không thấy tên dấy từ nào cả; mà chỉ thấy một... ông thầy đồ; Ông ta khai rằng quang huyện ấy rước ông ở trong nhà dựng dạy quan một ít chỉ Nao trong khi vắng việc. Nhưng từ khi ra Thanh - hóa đến nay, ông cứ bị người học trò của ông bắt phải nộp và xử án luôn, ông sợ có một ngày kia cần tới nên phải định ra cho khỏi. Còn số tiền dạy mà ông đã nhận trước kia, không biết lấy gì mà trả lại nên phải làm thỉnh mà trốn về...

Có phải một vụ kiện có thủ không?

Vì 2 xu mà trở mặt là là trở bán bánh mì, vì vài cái bạc mà trở mặt là mấy anh xe kéo, vì «ăn lương» là phạm tội mà «rở mặt» là mấy nhà học giả... Nhưng rút cục cũng là trở mặt cả! Cho biết trở mặt là vậy đó!

Lạc-nhân

Một đảng viên cộng sản bị hành hình tại Quảng-ngãi

Lê Khâm là người ở làng Thiệp-xuân, trực độ 25 tuổi, người ốm và cao, bị hành hình ở làng Hân công (Tam quan), bởi 5 giờ sáng bữa 10 décembre. Khâm can tội, giết một người chức dịch trong cuộc biến loạn. Trong khi hành hình không xảy ra việc gì, vì lính canh tuần rất nghiêm ngặt.

XIN THƯA THIẾT TÌNH

Không còn bao lâu nữa ngày này thì hết năm Tây, bản - báo cần phải kế-toán chúng-niên, vậy xin thưa quý độc-giả, ai còn thiếu tiền báo, hãy nhớ gửi về cho, rất cảm ơn.

TIẾNG-DÂN

Giờ đi xe lửa đôi lại

Kể từ đầu năm Tây (1er Janvier 1932) mỗi tuần lễ sẽ có 3 chuyến tàu tốc-hành từ Hanoi vào Tourane. Tàu chạy từ Hanoi vào nhằm các ngày thứ 2, thứ 4 và thứ 6, bởi 9 giờ rưỡi tối; vào Tourane nhằm các ngày thứ 3, thứ 5, thứ 7, bởi 5 giờ 55 phút chiều.

Xe tốc-hành chạy ra thì khởi hành từ Tourane nhằm các ngày thứ 4, thứ 6, chúa Nhật, bởi 9 giờ rưỡi sáng; đến Hanoi nhằm các ngày thứ 5, thứ 7, thứ 2 bởi 6 giờ 35 phút sáng.

Ngoài ra chuyến lần Vinh - Tourane và Tourane - Vinh chạy bằng ngày mấy lúc, đến ngày 1er Janvier 1932 sẽ đăm, có chuyến lần Vinh - Huế và Huế - Vinh thay vào; mỗi ngày xe chạy ra thì sớm mai khởi hành lại Huế, bởi 5 giờ 25 phút; còn xe chạy vào thì khởi hành từ Vinh bởi 6 giờ 51 phút và chỉ chạy đến Huế.

Trên khúc đường Huế - Quảng-trị mỗi ngày lại có một chuyến xe ra và một chuyến xe vào khác nữa.

Xe Huế chạy 4 giờ chiều (đến 5 giờ 29 đến Quảng-trị).

Xe Quảng-trị chạy 6 giờ mai, đến 7 giờ 41 phút đến Huế.

Trên con đường Huế - Tourane sẽ có hai chuyến khởi hành từ Huế:

Buổi mai: 5 giờ 36 phút.
Buổi chiều: 4 giờ 16 phút.
Đến Tourane:
Buổi mai: 10 giờ 32 phút,
Buổi chiều: 8 giờ 10 phút;
và hai chuyến khởi hành từ Tourane:
Buổi mai: 5 giờ 24 phút,
Buổi chiều: 2 giờ 31 phút.
Đến Huế:
Buổi mai: 9 giờ 24 phút,
Buổi chiều: 7 giờ 31 phút.

ĐÍNH CHÍNH

Báo Tiếng-dân số 439 ra ngày 25-11-31, bài xã thuyết «HOC ĐỀ LAM GIÀ», về đoạn dẫn chuyện Tô Tấn có câu: «Siêng học cho đến đời treo đầu tóc trên ruộng nhà để tránh nạn...». Câu ấy tác giả vì nhớ câu «đầu hay là lương, chớ thích cổ» mà viết. Xin quý độc-giả y mà dẫn lại. Chuyện đầu treo ruộng là của Tôn Kinh đời Đường. Vậy xin đính chính lại: «Siêng cho đến đời treo đầu tóc trên ruộng nhà v.v.» Học trung nhân

1997